

GROMIĆ (130) *vb impf*

-o- (12), -ó- (1) *OrzJan*.

inf gromić (17). $\diamond$ *praes* 2 *sg* gromisz (5). $\diamond$ 3 *sg* gromi (19). $\diamond$ 1 *pl* gromimy (1). $\diamond$ 3 *pl* gromią (3). $\diamond$ *praet* 1 *sg* *m* gromił(e)m (1). $\diamond$ 2 *sg* *m* -ś gromił (1). $\diamond$ 3 *sg* *m* gromił (42). *f* gromiła (3). *n* gromiło (2). $\diamond$ 2 *pl* *m* *pers* -ście, -eście gromili (2). $\diamond$ 3 *pl* *m* *pers* gromili (10). $\diamond$ *fut* 1 *sg* *m* będę gromił (2) *RejPs*, *Leop*, gromić będę (1) *BibRadz*. $\diamond$ 3 *sg* *m* będzie gromił (1) *RejPos*, gromić będzie (1) *RejZwierc*. $\diamond$ *imp* 2 *sg* grom (2); -om (1), -(o)m (1). $\diamond$ *con* 2 *sg* *m* byś gromił (1). $\diamond$ 3 *sg* *m* by gromił (2). $\diamond$ 3 *pl* *m* *pers* by gromili (1). $\diamond$ *part praes act* gromiąc (13).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Lajać, strofować, ganić, karcić, fukać; corripere clamore, excipere verbis, fulminare, incessere, inclementer in aliquem dicere, incurrere, intonare, invehī, obiurgare, protonare, tonare Cn* (69) :

gromić kogo, co (58): *RejPs* 176v; *RejJóz* H2; *RejKup* g4, Xv, cc2; *MurzHist* Q3; *MurzNT Mar* 8/32, 10/48, *Luc* 18/15; *LubPs* O3 *marg*; *Wnet* potym żałobliwie Minerwę gromiła/ Cożeś miła gołpodze wždy nam wczyniła. *RejWiz* 33, 179; *BibRadz Is* 54/9; áleś tráfił Pośle ná niemoty/ á práwie ná pły nieme: Ktore Ezáiafz ták gromi *OrzRozm* I2v; *BielKron* 28, 29v, [85²], 122v, 203, 354; Czwarte/ obaczay wiære w tym nędznym człowieku/ iż on chocia y go gromili rozmáici fthanowie/ przedfię on nie przeftawał od wiary á od wołania fwego. *RejPos* 69, 284v [2 r.]; *KuczbKat* 340; *RejZwierc* 47; *KochMon* 20; *WujJud* 11; Przed tyliacem lat ták Leo wielki nápiła/ gromiąc Cárogrockiego Patryárchę Anátologo: fwe ftráciłfz/ mowi/ bo cudzego prágniełz *SkarJedn* 399, 145; *SkarŻyw* 30 [2 r.], 235, 348, 413, 544; Gromi też furowie y Fáyryzeufze mnichy Bogu y łobie odporne *CzechEp* 18, 18, 52, 292; *GórnTroas* 6; *LatHar* 33, 248; Tedy odwiódłzy go Piotr/ poczał go gromić. *WujNT Mar* 8/32, 10/48, *Luc* 18/15; *PowodPr* 21; *CiekPotr* 13. *Cf gromić kogo dla czego; kogo z czego; kogo o co; kogo prze co; kogo czym.*

gromić co [= za co] (5): Przecz fię tak bełpieczny łtali Mnie prawie zápamietali. Zwłafcza wziąwły na fię vrząd By gromyły tam Ludzky błąd. *RejKup* b7; *RejZwierc* 266; gromić iey nieuczciwość y łzkárade połtępki brzydząc fię iey niecnotą/ poczał *SkarŻyw* 308; *SkarKaz* 118b; Mikołay Papieź przed trzemi láty vpadek ich opowiedział: gromiąc złości y odłzczepieńftwo ich *SkarKazSej* 706b. *Cf gromić co czym.*

gromić kogo dla czego (1): tedy oné y ich koždého z ołobná dla tákiego niedbálftwá/ y wżárdy rołkazánia náłzgego/ łkazánium kłátwam przez przełozoné mieyfc y ich Wikárie Officiały poddáiemy/ gromimy *SarnStat* 899.

gromić kogo z czego (2): á gdi Krol wtei mierze vpornem fie im pokazowal/ gromili go zaras ftęgo *PaprUp* O3v. *Cf Ze zdaniem przyczynowym.*

gromić kogo o co (3): *OrzRozm* T2; Tácy ludzie ktorzy pierwey mocnie śwíátem wżárdzili/ wzięci poniewolnie ná Bifkupftwá/ wielką v Krolow z życiá fwe⁸⁰ śwíetobliwego/ powagę mieli: ilz im y ręki fwey kápláńskiey wmykác/ y ołtro ie gromić o grzechy śmieli. *SkarŻyw* 511; *SkarKazSej* 702a.

gromić kogo prze co (1): Przed tym niź Przeworłko do gruntu ták trzy látá było wygorzáło/ gromił lud ná Kazánium prze fwowoleńftwo/ y prze zbytki *OrzRozm* G2v.

gromić kogo czym (6): wnech dobrzy wzbudzią wyznawacze wierney prawdy Pánfkiey/ ktorzy gromią sprzeciwniki iego głómi frogiemi *RejAp* 102v. Cf *Zwrot*.

gromić co [= za co] *czym* (2): Będę ie kárał łáfkáwie/ á iáko biczem będę gromił wyftępki ich *RejPs* 132v; A vczył ié/ do pana chriftuła ferca ich smutné a skurfzoné [errata: skrufzoné] prowadząc/ niefkrofzoné [errata: niefkrufzoné] zaś frogością zakonu Boże⁸⁰ gromiąc *MurzHist* C.

Ze zdaniem przyczynowym [w tym z zapowiednikiem: z tego (1); iż (11)] (11): Bjłkup gromy Xiąże jz fię wdawą wrzecz s proftakem *RejKup* Xv, cc2; *RejWiz* 179; *BielKron* [85²], 203; *RejZwierc* 47; *SkarŻyw* 30; *GórnTroas* 6; Dáleko słuźniey Páweł S. gromi z tego Krześciány/ iż Zakon Boży przyięli *PowodPr* 27, 21; *SkarKaz* 118b.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby] (2): Gdzięto wielé ich gromiło go aby milczáł *MurzNT* Mar 10/48; *WujNT* Mar 10/48.

W połączeniach szeregowych (2): Każ flowo iego/ nálegay Pogodnie/ niepogodnie/ ftrofuy/ próś/ grom/ we wfłelkiey ćierpliwości y náuce. *Leop* 2.Tim 4/2; Máło oto dbáiąc/ iż X. K. láie/ gromi/ potępia/ y wřczypliwie przymawia. *NiemObr* 91.

W charakterystycznych połączeniach: *gromić błąd* (2), *głupstwo*, *nieuczciwość*, *odszczępięstwo*, *postęпки*, *sprzeciwniki*, *szatana*, *wystęпки*, *złe* (2), *złości*; *gromić bardzo*, *ostro*, *srodze* (3), *surowie* (2); *gromić głómi*.

Zwrot: »gromić słowy« [w tym: kogo (5)] [szyk zmienny] (6): *OrzRozm* T2; *BielKron* 229; TEn gdy w bitwie obaczył strwożone Rzymiány/ Począł wnet słowy gromić one dobre pány. *PaprPan* Hh3; *KarnNap* B3v; *SkarŻyw* 70, 81.

Szeregi: »fukać i gromić« (1): A to gdzie chcecie podzieć/ że Luter trochę przed śmiercią przeciw Zwinglianom książki nápiłá/ gdzie ich hániebnie fuka y gromi *WujJud* 11.

»karać, (i) gromić« [szyk 2:1] (3): *RejPs* 132v; Miłue dobryfyn oycá/ y w ten czás/ kiedy mu nic nie dáie álbo go też gromi/ y karze. *LatHar* 248; *CiekPotr* 13.

»upominać (a. napominać), (i) gromić« [szyk 2 : 1] (3): ábyś mię y dnia dżisieyřzego/ y przez wřzyftek czás żywotá mego/ grzechu káźdego łáfkáwie vchował/ od niego odwodził/ pokufam fláby odpor czáfem dájące⁸⁰ vpominał/ gromił/ y potwierdzał *LatHar* 33; Karałem go oycowřkie, gromilem furowie, Nápominałem áby poprzeftáł nálogu *CiekPotr* 13; *SkarKazSej* 702a.

2. Bić, zwalczać, pokonywać, ujarzmiąć, zadawać klęskę; wyrządzać szkodę; increpare *Vulg*, *PolAnt* [w tym: kogo, co (59)] (61) : *RejŁas* w. 53: Bo ná on czás gdy ieden z nich tyfiąc ich gromili/ A dwa zá dzyefiácią tyfiąc ná vmor gonili/ Ktoż nie baczy iżeć fie to nie ich mocą dzyáło *LubPs* gg5, O3v *marg*; Závždy Wilk gromi Owce/ Orzeł Gęsi łamie *RejWiz* 102, 192; *Leop* *Mal* 3/11; Wřpomniřz ná iego řpráwy/ ktore fie toczyły/ Iáko w luckiey pámięci/ závždy flawne były. Gromiąc Turki/ Tátary/ y ine narody/ Ze fie závždy lękáli/ tey pocźciwey brody. *RejZwierz* 51; Lecż ten nářz Polřki Ierzy/ řtádá Bucżackiego/ Gromił y gromić będzie/ řmoká pogáńřkiego. *RejZwierz* 78, 50, 78, 110v; Pořtrářzył ie tedy Pan przed Izráelczyki/ á poráźił ie poráźką wielką v Gábáon/ y gonili ie Izráelczycy drogą ktorą chodzą ku Betoron y gromił ie áź do Azeká y do Mácedá. *BibRadz* *Ios* 10/10; *BielKron* 423; *RejPos* 251 v; *RejZwierc* 187; *WujJud* B2v; *MycPrz* I B3v; Trzebác by nam řobie wřziác Páná tákowego/ W walkach závždy tzuřego k temu ořtroźnego. By fie nie lenił/ řřkodniki

gromił. *WierKróc* B2; *BiałKaz* L2; A dla tego fie bawi kráymi Podolŕkami/ Aby gromił pogány á miał pokoy s twemi. *PaprPan* Z4v, G3, M3, P, V2v, Y3v (10); *ModrzBazStryj* ¶2v; Przypałz do boku íwóy miecz vzłocony/ [...] Y grom niechętné íwe nieprzyaáciele. *KochPs* 67, 157; *StryjKron* 517; A Niemce z nowu przedsię pod Gołubiem gromią *KochProp* 10; *PaprUp* B2v; *GrabowSet* E4; zkład pozedł ón pował/ który íziemę Moŕkiewŕką/ Tátárŕką/ Wołofką/ ták wiele/ ták wielkie ná to króleŕstwo powŕtáiacé narody/ ták częŕto grómił? *OrzJan* 16; Náten čás íi dwa bráicia Tátárow gromili *KołakCath* A4; *KlonKr wstęp* A4, k. A3v, B3v, Dv; *VotSzl* B [2 r.]; Zali íię oná/ która wiátronogi Kierz zwiia/ gromiąc żwiérz/ różliczné trwogi Zádawáiac mu/ páni ŕwiątobliwa/ Ná tę grę wzywa? *GosłCast* 22; *KlonWor* 7.

gromić czym (2); pod Kámieńcem ich w ten čás Polacy załádką gromili/ ták íię ípolnie Litewŕkie y Polŕkie woŕŕká trapiły. *StryjKron* 572; *KlonKr wstęp* A2.

W przeciwstawieniu: »bronić się ... gromić« (1): A wđdam fie bronić/ Wíŕze chcecie gromić. *MycPrz* I B2.

W charakterystycznych połączeniach: *gromić nieprzyjaciela* (8), *okrutniki*, *ŕłabego*, (s)*przeciwniki* (2), *szkodniki*, *złego*; *gromić barzo*, *częŕto*, *fortunnie* (2), *mężnie* (2), *srodze* (2); *gromić zasadkę*.

Szeregi: »bić i (także) gromić« [szyk 3 : 1] (4): Gdyŕcie chytre Tátáry záwŕze mężnie bili/ Tákże woŕŕká Moŕkiewŕkie doŕŕ írodze gromili. *PaprPan* V2, Dd2; A Bárak gromił y bił lud on/ y práwie wŕzytki do vpáŕŕi y ná głowę poráził. *SkarŻyw* 559; *KochFrag* 44. [*Ponadto przy innym szeregu 1 r.*].

»gromić albo (i) porazić (a. porázać)« (2): *BielSpr* 67v; ten by łáŕkom wáŕzym powiedział/ ile rázow/ v Dniepru/ v Buku/ y Nieŕtru/ y indżiez w puŕtych polách ty Pogány gromił/ y porázał *BiałKaz* L3. [*Ponadto przy innym szeregu 1 r.*].

»tępić, gromić« (1) : Zdradza ieden drugiego: pŕŕuie/ niŕzczy/ tłumí/ Hołduie/ mieŕza z błótem/ biie/ tępi/ gromi. *KlonWor* 81.

W przen [w tym; kogo, co (3)] (4) : PAnie/ co burzliwe morze/ ŕłowem íkromiŕz/ A wŕpokoione oká mgnieniem gromiŕz *GrabowSet* C; Pan BOG wŕmierza morze poruŕzone/ Y Aquilony głaŕŕcze záiuŕzone. Pan kiedy gromi/ zápomniá íwey dumy Przeciŕwne ízummy. *KlonFlis* B3v; Twe ízczeńŕcie woŕŕká gromi/ mur wáli obronny. *SzarzRyt* C3.

Szereg: »tłuc, gromić a niszczyć« (1): podnieŕie frogie íceptrum kroleŕŕkie íwoie/ á będzye tłukł/ gromił/ á niŕzczył ony krole/ á ony mocarze/ á ony wŕzytki íprzeciwniki íwoie/ á potłoczy ie nogámi twemi. *RejPos* 233.

Synonimy: 1. *fukać, łajać, napominać, potępiać, strofować, upominać;* 2. *bić, niszczyć, porázać, siec, tępić, tłuc, tłumić, uŕmierzać, walczyć.*

Formacje współrdzenne: *odgromić, ogromić, pogromić, rozgromić, zagromić, zgromić; rozgramiać; rozgromiać.*

Cf GROMIĄCY, **GROMIENIE**, **GROMION**